

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 341
van **MAXIM VEYS**
datum: 7 februari 2020

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Bethoosterse Broeken Westhoek - Inbreuken op beschermingsmaatregelen

De Bethoostersche Broeken zijn sinds 1998 een vogelrichtlijngebied waar enkele beschermende natuurmaatregelen moeten worden gerespecteerd. Als natuurlijk waterbufferingsgebied kan de Handzamevallei ook een antwoord bieden op de klimaatverandering en het daarmee gepaard gaande droogteprobleem.

Toch erkent niet iedereen de waarde van dit gebied. In Het Nieuwsblad van 27 januari 2020 lezen we het protest van heel wat landbouwers tegen de beschermende natuurmaatregelen en een aanklacht op de plotse strikte toepassing van de wet door de inspecteurs van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) na een 20-tal jaar een gedoogbeleid gevoerd te hebben wat betreft de naleving van deze beschermende natuurmaatregelen.

Landbouwers sproeien namelijk het onkruid dood om er opnieuw gras in te zaaien, wat niet kan volgens ANB-inspecteurs. Voor hen mag er geen vegetatiewijziging gebeuren in dit gebied. Landbouwers geven daarenboven aan dat het voor hen niet altijd duidelijk is welke beschermingsmaatregelen van kracht zijn in bepaalde gebieden.

De inbreuken van landbouwers op de beschermingsmaatregelen, al dan niet door onwetendheid vormen een bedreiging voor de natuur in de Bethoosterse broeken, deel van het overstromingsgebied Handzamevallei tussen Diksmuide en Zarren. Behoudens een paar percelen van ANB zijn bijna alle broeken reeds gescheurd en ingezaaid met voor de natuur waardeloos raaigras. Bij de spoorlijn wordt er zelfs groenten en maïs geteeld. Volgens de voorzitter van de plaatselijke visclub is er geen bodemleven meer. De grond is verzadigd van nitraten en fosfaten. Door het intensief maaibeheer is er dag en nacht activiteit zodat de vogels moeilijk tot broeden kunnen komen. Nesten van broedende Kievieten worden verstoord door een sproeimachine.

1. Plant de minister op basis van deze bevindingen een evaluatie met een inventarisatie van wat er nu nog overblijft aan oorspronkelijke vegetatie in het gebied?
2. Overweegt de minister om een nieuw statuut toe te kennen aan dit gebied, dat in één adem genoemd kan worden met de IJzervallei, maar nog steeds niet dezelfde bescherming geniet?
3. Op welke manier wil de minister de beschermingsmaatregelen duidelijk maken voor landbouwers?

4. Zal de minister de naleving van de beschermingsmaatregelen blijven handhaven? En op welke manier?
5. Wordt de Handzamevallei in overweging genomen om een rol te spelen tegen droogte en overstromingen?
6. Zal de minister een masterplan Handzamevallei opstellen waarin de implementatie van waterbuffering, het herstel van de natuurwaarden en recreatiemogelijkheden worden opgenomen?
7. Zal de minister in overleg treden met haar collega, de minister van Landbouw, om algemene maatregelen op te stellen waarbij intensieve landbouw verboden wordt in alle natura-2000-gebieden? En dat er met andere woorden in dergelijke gebieden een nultbemesting zal gelden en een absoluut verbod op het gebruik van pesticiden?

ANTWOORD

op vraag nr. 341 van 7 februari 2020

VAN **MAXIM VEYS**

1. Op vraag van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) in 2018 gestart met een nieuwe vegetatiekartering in de SBZ-V IJzervallei. In 2019 werd daarbij ongeveer 2/3 van de Handzamevallei geherkarteerd (zie kaartje in bijlage). Het meest westelijke deel zal dit jaar uitgevoerd worden. Op basis van deze kartering kan dan een evaluatie uitgevoerd worden van de actuele botanische en ecologische waarde van de graslanden. Daarnaast wordt er in 2021 of 2022 ook een broedvogelinventarisatie in de Handzamevallei gepland in het kader van een nieuwe Vlaamse broedvogelatlas, twintig jaar na een vorige inventarisatie in 2001. Dit zal ons toelaten om ook de evolutie in het broedvogelbestand na te gaan.
2. In tegenstelling tot de IJzerbroeken is de Handzamevallei (waar de Bethoostersche broeken deel van uitmaken) niet aangeduid als Ramsargebied. De Bethoostersche broeken maken wél deel uit van het Vogelrichtlijngebied De IJzervallei. De afbakening als Vogelrichtlijngebied gebeurde ná de afbakening van het Ramsargebied. De erkenning en verplichtingen die uit de afbakening als Vogelrichtlijngebied voortvloeien met betrekking tot het behoud of herstel van de leefgebieden van de vogelsoorten zijn voor de watervogels vergelijkbaar, maar in totaliteit ruimer dan deze die voortvloeien uit de bescherming als Ramsargebied. Een eventuele bijkomende aanduiding als Ramsargebied van dit onderdeel van het Vogelrichtlijngebied biedt in de praktijk dus geen bijkomende bescherming of behoudsverplichting bovenop het statuut als Vogelrichtlijngebied en wordt dus niet meteen overwogen.
3. De landbouwers worden via de verzamelaanvraag van het Departement Landbouw en Visserij op de hoogte gebracht van de beschermingsbepalingen die rusten op de graslanden in de landbouwstreek 'De Polders' via een invoermasker op de verzamelaanvraag, die een knipperlicht doet branden wanneer een landbouwer een andere teelt dan grasland wil invullen op een beschermd perceel. Buiten de landbouwstreek 'De Polders' is er een gelijkaardig invoermasker voor beschermde graslanden die zowel in ruimtelijk kwetsbaar gebied (RKG) liggen als in een Speciale Beschermingszone (SBZ). De beschermde graslanden buiten deze zones worden vandaag niet preventief beschermd via de verzamelaanvraag. Om hieraan tegemoet te komen heeft mijn administratie een informatieve kaart 'graslanden beschermd door de natuurwetgeving' opgemaakt, die voor iedereen raadpleegbaar is op geopunt via de link <https://tinyurl.com/beschermd-graslanden>. Deze kaart toont alle beschermde historisch permanente graslanden én alle permanente graslanden in VEN gebied, en geeft daarmee een volledig overzicht van alle graslandpercelen die beschermd zijn door de natuurwetgeving. Deze kaart is echter louter informatief en heeft niet dezelfde status als de kaart van de Vlaamse Regering die werd opgemaakt voor de landbouwstreek 'De Polders', waarbij de bescherming van de graslanden op die kaart een juridische verankering kennen. Daartegenover staat dat de informatieve kaart volledig is. De signaalfunctie van de informatieve kaart is zeer belangrijk. ANB zal daarom in overleg met het Departement Landbouw en Visserij nagaan of die kaart kan opgeladen worden in de applicatie van de verzamelaanvraag, zodat de landbouwer alle informatie met betrekking tot de beschermingsstatus van graslanden op één loket kan terugvinden. De informatieve kaart is niet juridisch afgedekt en bevat mogelijk enkele

foutjes. Het is echter mijn overtuiging dat preventieve handhaving via het e-loket landbouw, waarbij informatie immers op maat van elk landbouwbedrijf aangeleverd wordt op hét cruciaal tijdstip, met name het invullen van de teeltplannen, beter is dan repressieve aanpak.

Het ANB heeft in 2019 een lessenkompak opgekompakt in samenwerking met INVERDE ten behoeve van de doelgroep landbouw. Er werden al enkele lessen gegeven bij de landbouworganisaties Boerenbond en Algemeen Boerensyndicaat en in enkele landbouwscholen. In 2020 wordt deze lessenserie verder afgewerkt. De doelstelling van die lessenserie is de natuurwetgeving op een bevattelijke manier over te brengen aan de doelgroep landbouw, dit zowel voor het wijzigen van vegetaties als het wijzigen van kleine landschapselementen.

Daarnaast heeft de natuurinspectie in Lampernisse en Diksmuide, locaties waar nogal wat processen-verbaal werden opgekompakt voor het wijzigen van graslanden, lezingen gegeven op vraag van de landbouworganisaties. Tevens werd de natuurinspectie uitgenodigd door het Departement Landbouw en Visserij om tijdens een opleidingssessie voor landbouwconsulenten uitleg en duiding te geven rond de informatieve kaart graslanden.

4. De handhaving van de historisch permanente graslanden (HPG) is één van de speerpunten in het handhavingsbeleid rond natuur. In de eerste plaats zijn de handhavingsinspanningen gericht op het handhaven van habitatverlies en verlies aan leefgebied van soorten. Voor de historisch permanente graslanden werd een programmatische aanpak ontwikkeld. Hiertoe worden de verzamelaanvragen van de landbouwers opgevraagd bij het Departement Landbouw en Visserij die dan via een GIS analyse vergeleken worden met de informatieve kaart beschermde graslanden waarin ook de kaart van de Vlaamse Regering van de beschermde poldergraslanden is verwerkt. Als blijkt dat op een beschermd graslandperceel een andere teelt werd aangegeven op de verzamelaanvraag dan gaat natuurinspectie deze graslanden op het terrein bekijken. Als er na meervoudig checken, effectief sprake is van het scheuren van een beschermd grasland dan wordt in regel een proces-verbaal opgekompakt en wordt herstel opgelegd via een bestuurlijke maatregel.

Deze aanpak is effectief gebleken maar volstaat niet om alle beschermingsbepalingen die op de HPG rusten te handhaven. Zo blijft het noodzakelijk dat de natuurinspecteurs toezicht houden op het chemisch wijzigen (bv. met dicotylendoders) en op het wijzigen van het reliëf van deze HPG's.

5. De Handzamevallei is van oudsher, net als de IJzervallei, een belangrijk natuurlijk overstromingsgebied. Vanuit de doelstellingen van het integraal waterbeleid is het belangrijk deze doelstelling te behouden en indien mogelijk verder uit te bouwen in functie van de voorkoming van overstromingsschade.

De voorbije drie zomers was de droogte een belangrijk knelpunt in het IJzerbekken, ook voor de Handzamevaart en -vallei. Het voorzien van een flexibel peilbeheer is één van de maatregelen die meer en meer in poldergebieden geïntroduceerd wordt. Het doel is om water langer vast te houden in functie van landbouw en natuur zodat waterschaarste tijdens zomerperiodes beter voorkomen kan worden. Ook voor landbouw is het namelijk cruciaal om te voorkomen dat de grasgroei en dus de productie van graslanden stopt gedurende een lange(re) periode dan normaal het geval is. Een voldoende hoog waterpeil in de zomer is een win-winsituatie.

6. Het voorbereidend traject voor de vaststelling van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) voor de Speciale Beschermingszone 'De IJzervallei' is afgerond. Ik ga binnenkort de volgende stap te zetten in de procedure van de vaststelling van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied.

De Bethoostersche Broeken zijn een onderdeel van het deelgebied Handzamevallei van deze SBZ. In de S-IHD wordt de potentie van de Handzamevallei belicht en wordt onder andere vooropgesteld om in overleg met de betrokken actoren naar een hoger winterpeil te streven. In periodes met hevige neerslag, waarbij de Bethoostersche

Broeken tijdelijk en kortstondig overstroomd, tonen de aanzienlijke aantallen overwinterende watervogels en steltlopers immers de potentie en waarde van dit deelgebied ondubbelzinnig aan.

Deze S-IHD vormen na vaststelling het kader om in overleg te gaan met eigenaars, gebruikers en waterbeheerders. Synergiën met het integraal waterbeleid (waterconservering en waterbuffering) liggen voor de hand en bieden een waardevolle piste om de beoogde natuurdoelen in het gebied te gaan realiseren.

De S-IHD vormen tevens het kader waarbinnen de inpasbaarheid van recreatieve initiatieven zorgvuldig wordt afgewogen t.a.v. de beoogde natuurwaarden. Overwinterende watervogels zijn immers erg verstoringsgevoelig. Mits goede afspraken rond zonering in tijd en ruimte kan de ontsluiting voor zachte recreatie uitgewerkt en ingepast worden.

7. De speciale beschermingszones in het kader van de Europese Vogelrichtlijn zijn vaak grote gebieden die afgebakend zijn om een goede staat van instandhouding van de Europees te beschermen vogelsoorten in de lidstaat te bereiken. Landbouw, zelfs intensieve landbouw is mogelijk, zolang deze verenigbaar is met de ecologische vereisten van de soorten. Dit betekent dat via subsidies bepaalde vormen van landbouw gestimuleerd kunnen worden aan de ene kant en aan de andere kant waar nodig aan bepaalde vormen van landbouw beperkingen kunnen opgelegd worden. Ik wil hierbij verwijzen naar de initiatieven die ik wil nemen en opgesomd zijn in mijn beleidsnota Omgeving:
 - het benaderen van de reconversie van landbouwactiviteiten in en rond SBZ met een integrale blik op het stikstofprobleem (nutriënten- en eiwitkringloop), en in samenhang met het ruimer omgevingsbeleid.
 - samen met mijn collega bevoegd voor landbouw, zorg ik er voor dat landbouwgebieden structureel bijdragen aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit en het leveren van ecosysteemdiensten. Ik bevorder de biodiversiteit in het agrarisch gebied door het ondersteunen van agrarisch natuur- en of landschapsbeheer, zorg voor randen en voor landschapselementen. In kansrijke gebieden voor agrarische biodiversiteit of in de directe omgeving van Natura 2000- gebieden stimuleer ik via beheerovereenkomsten en via het plattelandsbeleid natuurgerichte vormen van landbouw.
 - in zones bestemd voor natuurrealisatie voer ik een uitdoofbeleid voor landbouw, zo nodig met flankerend beleid. Landbouwactiviteiten die bijdragen tot natuurbeheer moedig ik aan.

BIJLAGE

Kaart